

Loppuvuodesta syntyneillä lapsilla on suurempi riski tulla kiusatuiksi

Loppuvuodesta syntyneet lapset ovat monessa suhteessa epäedullisemmassa asemassa kuin alkuvuodesta syntyneet. Uusien tutkimustulosten perusteella lapsen suhteellinen ikä vuosiluokan sisällä on yhteydessä kiusaamiseen ja kiusatuksi tulemiseen.

Suhteellisella iällä tarkoitetaan lapsen ikää suhteessa vuosiluokan muiden lasten ikään – toisin sanoen tammikuussa syntyneet ovat suhteessa vanhimpia, joulukuussa syntyneet taas suhteessa nuorimpia.

Suhteellisen iän vaikutus on tyypillisesti sellainen, että suhteessa nuorimmat lapset ovat epäedullisemmassa asemassa kuin suhteessa vanhimmat. Suhteellisen iän havaittiin jo vuosikymmeniä sitten olevan yhteydessä koulu- ja urheilumenestykseen. Tämän vuosituhannen alussa havaittiin suhteellisen iän olevan yhteydessä myös lasten psyykkisiin oireisiin (Goodman ym., 2003). Runsaasti tutkimusnäyttöä on olemassa siitä, että suhteessa nuorimmilla lapsilla on suurempi riski saada aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön (ADHD) diagnoosi ja/tai lääkehoito kuin suhteessa vanhemmilla luokkatovereilla (Holland & Sayal 2019; Whitely ym., 2019).

Ilmiötä selitettäessä on ajateltu, että ryhmän vanhimpien lasten sosioemotionaalinen, kognitiivinen ja fyysinen kehitystaso tukee heidän mahdollisuuksiaan saavuttaa tavoitteita ja suoriutua eri tilanteissa edellytetyllä tavalla. Käytännössä vuosiluokan vanhimman ja nuorimman lapsen ikäero saattaa olla melkein vuosi, koska koulun aloittaminen määräytyy syntymävuoden perusteella.

Kiusaamista ole juurikaan ole tutkittu suhteellisen iän näkökulmasta. Tämä on yllättävää, sillä kiusaaminen on laajaa mielenkiintoa herättävä ja yhteiskunnallisesti merkittävä tutkimusaihe. Aiemmin suhteellisen iän ja kiusaamisen yhteydestä on julkaistu vain yksittäinen tutkimus (Mühlenweg, 2010) ja pari raporttia. Ne ovat antaneet viitteitä siitä, että suhteessa nuorimpien riski joutua kiusatuksi olisi suurempi kuin vanhempien luokkatoverien.

Lapsen yksilölliset vahvuudet ja tuen tarve on tärkeää havaita

Suhteellisen iän tutkimuksessa keskeisenä näkökulmana on ollut lapsen yksilöllisen kehityksen ja häneen kohdistuvien odotusten suhde. Suhteessa nuoremman iän mukanaan tuomia mahdollisia haasteita ei siis tule suoraviivaisesti tulkita lapsen ongelmiksi. Olennainen on myös ympäristön kyky ottaa huomioon lapsen yksilölliset vahvuudet ja tuen tarve. Myös suhteellisen iän ja kiusaamisen – niin kiusatuksi joutumisen kuin kiusaajana toimimisen osalta – yhteys on tärkeää mieltää nimenomaan tästä näkökulmasta. Aikuisten tietoisuus suhteellisen iän yhteydestä kiusaamiseen voi laajentaa mahdollisuuksia ennaltaehkäistä ja tunnistaa kiusaamista.

Selvitimme suhteellisen iän yhteyttä kiusaamiseen yli 8000 tokaluokkalaisen suomalaislapsen joukossa Turun yliopiston lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksen hiljattain julkaistussa tutkimuksessa (Tiiri ym., 2020).

Havaitsimme, että suhteessa nuorimmat eli syys-joulukuussa syntyneet lapset joutuivat useammin kiusatuiksi kuin vanhimmat tokaluokkalaiset eli tammi-huhtikuussa syntyneet. Sen sijaan riski kiusata toisia oli päinvastainen eli suurin suhteessa vanhimmillapsilla.

Havainto oli samankaltainen niin tyttöjen kuin poikienkin joukossa, vaikka kiusaaminen sinänsä on poikien keskuudessa yleisempää kuin tyttöjen. Tulokset vakioitiin lapsilla havaitulla psyykkisellä oireilulla, jolloin syntymäkuukauden mukaan muodostettujen tutkittavien ryhmien väliset mahdolliset erot oireilussa eivät vääristä löydöksiä.

Pitkän aikavälin tutkimusten mukaan kiusaaminen on yhteydessä jopa aikuisuudessa ilmeneviin kielteisiin vaikutuksiin kuten mielenterveyden oireisiin (Brunstein Klomek ym., 2015). Kiusaamisen ennaltaehkäisyä tulisikin ajatella pitkän aikavälin keinona vaikuttaa yksilöiden hyvinvointiin (Arseneault, 2018) – sillä on siis yhteiskunnallista merkitystä.

Elina Tiiri on lastenpsykiatri, joka työskentelee vs. kliinisenä opettajana Turun yliopiston lastenpsykiatrian oppiaineessa. Hän valmistee väitöskirjaa kiusaamisen epidemiologiasta.

Lähteet:

Arseneault L. Annual research review: The persistent and pervasive impact of being bullied in childhood and adolescence: implications for policy and practice. *J Child Psychol Psychiatry* 2018; 59: 405 – 421.

Brunstein Klomek A, Sourander A, Elonheimo H. Bullying by peers in childhood and effects on psychopathology, suicidality, and criminality in adulthood. *Lancet Psychiatry* 2015; 2: 930 – 941.

Goodman R, Gledhill J, Ford T. Child psychiatric disorder and relative age within school year: cross sectional survey of large population sample. *BMJ* 2003; 327: 472–475.

Holland J, Sayal K. Relative age and ADHD symptoms, diagnosis and medication: A systematic review. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 2019; 28: 1417–1429.

Mühlenweg AM. Young and innocent. International evidence on age effects within grades on victimization in elementary school. *Econ Lett* 2010; 109: 157–160.

Tiiri E, Lempinen L, Chudal R, Vuori M, Sourander A. Relative age is associated with bullying victimisation and perpetration among children aged eight to nine. *Acta Paediatrica* 2020 June 4. Online ahead of print.

Whitely M, Raven M, Timimi S, Jureidini J, Phillimore J, Leo J, Moncrieff, J, Landman, P. Attention deficit hyperactivity disorder late birthdate effect common in both high and low prescribing international jurisdictions: Systematic review. *J Child Psychol Psychiatry* 2019; 60: 380 – 391.